UNIVERSITI PUTRA MALAYSIA

PENGARUH KREDIBILITI TERHADAP PENERIMAGUNAAN MAKLUMAT BERKAITAN ISLAM DI INTERNET

MOHD SOBHI BIN ISHAK

FBMK 2011 23

PENGARUH KREDIBILITI TERHADAP PENERIMAGUNAAN MAKLUMAT BERKAITAN ISLAM DI INTERNET

MOHD SOBHI BIN ISHAK

DOKTOR FALSAFAH
UNIVERSITI PUTRA MALAYSIA

2011

© COPYRIGHT UPM

PENGARUH KREDIBILITI TERHADAP PENERIMAGUNAAN MAKLUMAT BERKAITAN ISLAM DI INTERNET

Oleh

MOHD SOBHI BIN ISHAK

© COPYRIGHT UPM

Tesis ini dikemukakan Kepada Sekolah Pengajian Siswazah, Universiti Putra Malaysia, Sebagai Memenuhi Sebahagian Keperluan untuk Ijazah Doktor Falsafah

Disember 2011

DEDIKASI

Selawat dan Salam
Kepada
Junjungan Besar
Nabi Muhammad SAW
Keluarganya
Sahabat-sahabatnya
Dan para alim ulama di seluruh alam ini

Ya Allah
Rahmatilah dan Ampunkanlah
dosa-dosaku
Kedua ibu bapaku, ibu bapa saudara-saudaraku,
guru-guruku, guru-guru saudara-saudaraku,
dan semua kaum muslimin dan muslimat dari awal hingga hari kiamat.

Amin, Ya Rabbal A'lamin

© COPYRIGHT UPM

Abstrak tesis yang dikemukakan kepada Senat Universiti Putra Malaysia sebagai memenuhi sebahagian keperluan untuk ijazah Doktor Falsafah

PENGARUH KREDIBILITI TERHADAP PENERIMAGUNAAN MAKLUMAT BERKAITAN ISLAM DI INTERNET

Oleh

MOHD SOBHI BIN ISHAK

Disember 2011

Pengerusi : Profesor Musa Abu Hassan, PhD

Fakulti : Bahasa Moden dan Komunikasi

Penerimagunaan maklumat berkaitan Islam di Internet masih menjadi perdebatan dalam kalangan masyarakat awam dan sarjana Islam berhubung isu kredibiliti. Kajian ini bertujuan membangunkan konstruk penilaian kredibiliti dari perspektif Islam dan mengenalpasti pengaruh kredibiliti terhadap penerimagunaan maklumat berkaitan Islam di Internet.

Dalam fasa pertama, 85 item penilaian kredibiliti telah diperolehi hasil temubual dengan empat orang sarjana Islam, dan ditentusahkan oleh tujuh orang sarjana yang lain. Analisis Faktor Penerokaan (EFA) dilaksanakan dengan menggunakan IBM SPSS Statistics 19.0 berdasarkan 1180 respon yang diperolehi daripada guru j-QAF yang berpendidikan formal dalam pengajian Islam. Lapan dimensi konstruk kredibiliti dibentuk iaitu tarikan visual, hubungan pengguna-pelapor, maklumat

© COPYRIGHT UPM

autentik, keadilan pelapor, reputasi laman web, integriti pelapor, identiti pelapor dan kepercayaan kepada pelapor

Dalam fasa kedua, kajian tinjauan keratan rentas dijalankan menggunakan borang soal selidik terhadap 330 guru j-QAF yang lain, dan dianalisis menggunakan Pemodelan Persamaan Struktur (SEM) menerusi AMOS 18.0. Dua model hipotesis telah dibangunkan yang diadaptasi dari Model Penerimaan Teknologi (TAM) dan Model Penerimagunaan Maklumat (IAM). Kredibiliti diuji bersama tiga pemboleh ubah iaitu tanggapan Internet mudah diguna, tanggapan Internet berguna, dan kesediaan menerimaguna maklumat berkaitan Islam bagi meramal penerimagunaan maklumat berkaitan Islam di Internet.

Model hipotesis pertama menguji kredibiliti sebagai pemboleh ubah anteseden kepada tanggapan Internet mudah diguna dan tanggapan Internet berguna. Model penentuan semula yang mencapai ketepatan padanan (CMIN = 2343.242, DF = 1317, p = .000, CMIN/DF = 1.779, CFI = .901, SRMR = .068, PNFI = .765, RMSEA = .051) menunjukkan kredibiliti memberi pengaruh yang signifikan terhadap kedua-dua pemboleh ubah tersebut. Walau bagaimanapun, hanya pemboleh ubah tanggapan Internet mudah diguna sahaja mempunyai pengaruh yang signifikan terhadap penerimagunaan maklumat. Model hipotesis kedua menguji kredibiliti sebagai pemboleh ubah perantaraan dalam hubungan di antara tanggapan Internet berguna dan tanggapan Internet mudah diguna dengan kesediaan menerimaguna maklumat dan penerimagunaan maklumat. Model penentuan semula ini juga mencapai ketepatan padanan data yang baik (CMIN = 2327.418, DF = 1318, p = .000,

© COPYRIGHT UPM

CMIN/DF = 1.766, CFI = .901, SRMR = .065, PNFI = .765, RMSEA = .050). Dapatan menunjukkan kredibiliti dan tanggapan Internet berguna memberi pengaruh yang signifikan terhadap penerimagunaan maklumat. Kredibiliti juga memberi kesan perantaraan penuh dalam hubungan tanggapan Internet mudah diguna dan penerimagunaan maklumat.

Perbandingan antara kedua-dua model menunjukkan model kedua iaitu kredibiliti sebagai pembolehubah perantara menyumbang 46 peratus varians kepada perubahan penerimagunaan maklumat berbanding 39 peratus dalam model pertama. Dapatan ini menunjukkan, kredibiliti lebih berpengaruh sebagai prasyarat bagi pengguna untuk menerimaguna maklumat berkaitan Islam di Internet setelah mereka menerima kehadiran teknologi. Kesimpulannya, penilaian kredibiliti berdasarkan perspektif Islam perlu digunakan sebagai garis panduan kepada masyarakat sekiranya mereka mahu menerimaguna maklumat berkaitan Islam di Internet.

© COPYRIGHT UPM

Abstract of thesis presented to the Senate of University Putra Malaysia in fulfilment of the partial requirement for the degree of Doctor of Philosophy

INFLUENCE OF CREDIBILITY ON THE ADOPTION OF ISLAMIC-RELATED INFORMATION ON THE INTERNET

By

MOHD SOBHI BIN ISHAK

Disember 2011

Chairman : Profesor Musa Abu Hassan, PhD

Faculty : Modern Languages and Communication

The adoption of Islamic-related information on the Internet is still debated among public society and Islamic scholars regarding the issues of credibility. The objectives of this study is to develop a credibility assessment constructs from an Islamic perspective and to identify the influences of credibility on the adoption of Islamic-related information on the Internet.

In the first phase, a list of 85 items for credibility assessment has been obtained from interviews with four Islamic scholars and verified by another seven scholars. An Exploratory Factor Analysis (EFA) was conducted by using IBM SPSS Statistics 19.0 based on 1180 responses from j-QAF teachers who have formal Islamic education. Eight dimensions of credibility construct were formulated namely visual appeal, source-user relationship, information authenticity, source justice, website reputation, source integrity, source identity, and trustworthiness.

© COPYRIGHT UPM

In the second phase, a cross-sectional survey was conducted by using questionnaires to another 330 j-QAF teachers, and analyzed by using Structural Equation Modeling (SEM) via AMOS 18.0. Two hypothesis models were developed through the adaptation of Technology Acceptance Model (TAM) and Information Adoption Model (IAM). Credibilty was tested with three variables namely perceived Internet ease of use, perceived Internet usefulness, and intention to adopt of Islamic-related information in predicting the adoption of Islamic-related information on the Internet.

The first hypothesized model tested credibility as an antecedent variable to the perceived Internet ease of use and perceived Internet usefulness. The results of the fit re-specified model (CMIN = 2343.242, DF = 1317, p = .000, CMIN / DF = 1.779, CFI = .901, SRMR = .068, PNFI = .765, RMSEA = .051) indicated that credibility has a significant influence on both variables. However, only perceived Internet ease of use had a significant impact on the information adoption. The second hypothesized model tested credibility as a mediating variable on the relationship between perceived Internet usefulness and perceived Internet ease of use to the intention to adopt information and the information adoption. This re-specified model also achieved goodness of fit to the data (CMIN = 2327.418, DF = 1318, p = .000, CMIN / DF = 1.766, CFI = .901, SRMR = .065, PNFI = .765, RMSEA = .050). Results indicated that credibility and perceived Internet usefulness have a significant influence on the information adoption. Credibility was also provided full mediating effect in the relationship between perceived Internet ease of use and information adoption.

© COPYRIGHT UPM

A comparison between these two models showed that the second model contributing 62 percent variance to the change of the information adoption as compared to 39 percent of the first model. This finding indicates that credibility is more influential as a prerequisite for the Internet users to adopt Islamic-related information on the Internet after the presence of Internet technology has been accepted. As a conclusion, credibility assessments from Islamic perspective need to be utilized as a guideline to the society if they wanted to adopt any Islamic-related information on the Internet.

© COPYRIGHT UPM

PENGHARGAAN

Alhamdulillah, segala puji bagi Allah kerana dengan limpah kurniaNya dapat saya menyiapkan tesis ini. Ucapan terima kasih yang tidak terhingga kepada penyelia tesis saya iaitu Prof. Dr. Musa Abu Hassan yang juga merangkap sebagai pengerusi jawatankuasa penyeliaan atas kesabaran, bantuan dan ruang yang diberikan kepada saya. Banyak ilmu, pengalaman yang saya timba. Terima kasih juga kepada semua ahli jawatankuasa penyeliaan yang banyak membantu iaitu Prof. Dr. Zulkiple Abd. Ghani di atas ilmu agama yang dicurahkan, Prof. Madya Dr. Siti Zobidah Omar yang amat prihatin terhadap format tesis ini dan Dr. Jusang Bolong di atas ilmu-ilmu statistik dan kemanusiaan yang kritis.

Kepada guru-guru yang banyak merubah sempadan kehidupan saya dalam mengenali dan mengabdikan diri kepada Allah SWT iaitu Tuan Guru Syeikh Muhammad Nuruddin Marbu Al-Banjari Al-Makki (Sheikhul Ma'ahad Az-Zein Al Makki Al-Ali Litafaqquh Fiddien, Bogor, Jawa Barat, Indonesia), Syeikh Muhd Zainul Asri Hj. Ramli (Mudir Pusat Pengajian Darul Hadis - Yayasan PAKSI, Kedah), Tuan Guru Hj. Khairul Anuar Hj. Syafie (Mudir Madrasah Darul Muhajirin, Pusat Pengajian Islam Bukit Gajah Teriak, Jitra Kedah), dan Sahibus Samahah Dato' Paduka Syeikh Muhamad Baderudin Bin Hj. Ahmad (Mufti Kerajaan Negeri Kedah Darul Aman), saya memohon kepada Allah agar memberi limpah kurnia dan rahmat yang banyak kepada mereka kerana begitu istiqamah memperjuangkan agama Allah. Kepada para infoman dan kepada semua responden yang terlibat dalam kajian ini, saya mendoakan agar Allah SWT memberi keberkatan dalam hidup mereka semua.

Kepada keluarga khususnya ibu mertua saya, Hajah Ramlah bt. Haji Arshad yang sentiasa mendoakan kelapangan, kemudahan dan kesejahteraan untuk saya, isteri dan anak-anak, moga Allah meletakkan emak di syurga yang tinggi. Kepada isteri saya, Azizah Sarkowi, terima kasih kerana sudi menjadi teman berdiskusi, berjaga malam untuk menyiapkan tesis ini dan sabar menguruskan anak-anak kami (Fatihah, Fadhilah, Muhammad Hazim, Umar Hasif, Fadhlin Sofiyya, Fahda Nur dan Faqihah Nur Dini). Kepada anak-anak ayah, terima kasih kerana memahami kesibukan ayah menyiapkan tesis ini. Nasihat ayah "Belajarlah rajin-rajin, jadilah hamba Allah yang diredhai dan sentiasalah menyumbang kepada agama Allah. Jagalah Allah, Allah akan menjagamu". Semoga Allah menempatkan kalian semua di Jannatul Firdaus.

Kepada rakan-rakan seperjuangan dalam PhD, Haniff Hassan dan Zafari Zulkifli terima kasih kerana sanggup bersusah payah bersama-sama belajar mengenai analisis *Structural Equation Modeling* (SEM). Alhamdulillah, dalam kepayahan itu, ada kemudahannya. Kepada rakan-rakan di UUM, terima kasih atas bantuan kalian. Semoga Allah memberi rahmat yang tidak terhingga kepada kalian.

© COPYRIGHT UPM

Saya mengesahkan bahawa satu Jawatankuasa Peperiksaan Tesis telah berjumpa pada 5 Disember 2011 untuk menjalankan peperiksaan akhir bagi Mohd Sobhi bin Ishak bagi menilai tesis beliau yang bertajuk "Pengaruh Kredibiliti Terhadap Penerimagunaan Maklumat Berkaitan Islam Di Internet" mengikut Akta Universiti dan Kolej Universiti 1971 dan Perlembagaan Universiti Putra Malaysia [P.U.(A) 106] 15 Mac 1998. Jawatankuasa tersebut telah memperakukan bahawa calon ini layak dianugerahi ijazah Doktor Falsafah berkenaan.

Ahli Jawatankuasa Peperiksaan Tesis adalah seperti berikut:

Mohd Nizam Osman, PhD
Pensyarah
Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi
Universiti Putra Malaysia
(Pengerusi)

Md Salleh Hj. Hassan, PhD
Profesor
Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi
Universiti Putra Malaysia
(Pemeriksa Dalam)

Bahaman Abu Samah, PhD
Profesor Madya
Institut Pengajian Sains Sosial
Universiti Putra Malaysia
(Pemeriksa Dalam)

Md. Sapar @ Mohd Safar Hasim, PhD
Profesor
Pusat Pengajian Media dan Komunikasi
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan
Universiti Kebangsaan Malaysia
(Pemeriksa Luar)

SEOW HENG FONG, PhD
Profesor dan Timbalan Dekan
Sekolah Pengajian Siswazah
Universiti Putra Malaysia

Tarikh:

© COPYRIGHT UPM

Tesis ini telah dikemukakan kepada Senat Universiti Putra Malaysia dan telah diterima sebagai memenuhi syarat keperluan untuk ijazah Doktor Falsafah. Ahli Jawatankuasa Penyeliaan adalah seperti berikut:

Musa Abu Hassan, PhD
Profesor
Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi
Universiti Putra Malaysia
(Pengerusi)

Zulkiple Abd. Ghani, PhD
Profesor
Fakulti Kepimpinan Dan Pengurusan
Universiti Sains Islam Malaysia
(Ahli)

Siti Zobidah Omar, PhD
Profesor Madya
Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi
Universiti Putra Malaysia
(Ahli)

Jusang Bolong, PhD
Pensyarah
Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi
Universiti Putra Malaysia
(Ahli)

____

BUJANG BIN KIM HUAT, PhD
Profesor dan Dekan
Sekolah Pengajian Siswazah
Universiti Putra Malaysia

Tarikh:

© COPYRIGHT UPM

PERAKUAN

Saya memperakui bahawa tesis ini adalah hasil kerja saya yang asli melainkan petikan dan sedutan yang tiap-tiap satunya telah dijelaskan sumbernya. Saya juga memperakui bahawa tesis ini tidak pernah dimajukan sebelum ini, dan tidak dimajukan serentak dengan ini, untuk ijazah lain sama ada di Universiti Putra Malaysia atau di institusi lain.

____

MOHD SOBHI BIN ISHAK

Tarikh: 5 Disember 2011

© COPYRIGHT UPM

JADUAL KANDUNGAN

	Halaman
DEDIKASI	ii
ABSTRAK	iii
PENGHARGAAN	ix
PENGESAHAN	x
PERAKUAN	xii
SENARAI JADUAL	xvii
SENARAI RAJAH	xxi
SENARAI FORMULA	xxiv

BAB

1 PENGENALAN

1.1 Latar Belakang Kajian	1
1.2 Latar Belakang Masalah	3
1.3 Permasalahan Kajian	5
1.4 Persoalan Kajian	7
1.5 Objektif Kajian	8
1.6 Justifikasi Kajian	9
1.7 Kepentingan Kajian	11
1.8 Skop Kajian	13
1.9 Peristilahan	15
1.10 Rumusan Bab	17

2 SOROTAN LITERATUR

2.1 Pengguna Dan Penggunaan Internet	18
2.2 Internet Sebagai Medium Maklumat Agama	21
2.3 Penerimagunaan Maklumat Berkaitan Islam Di Internet	23
2.4 Kredibiliti	26
2.5 Jenis-Jenis Kredibiliti	28
2.6 Tahap Penilaian Kredibiliti Web	31
2.6.1 Kredibiliti Medium	32
2.6.2 Kredibiliti Sumber	36
2.6.3 Kredibiliti Maklumat	42
2.7 Kredibiliti Maklumat Dari Perspektif Islam	44
2.8 Model Penerimaan Teknologi (TAM)	51
2.8.1 Model Asal TAM	51
2.8.2 Isu-Isu Dalam Pengaplikasian TAM	55
2.8.3 Pemboleh Ubah Luaran (Anteseden)	60
2.8.4 Pengaruh Kredibiliti Dalam TAM	62
2.9 Model Penerimagunaan Maklumat (IAM)	64
2.10 Model Konseptual Kajian	69
2.11 Hipotesis Kajian	77
2.11.1 Model Hipotesis 1: Kredibiliti Sebagai Pemboleh Ubah Anteseden	78

© COPYRIGHT UPM

2.11.2 Model Hipotesis 2: Kredibiliti Sebagai Pemboleh Ubah Perantaraan 80
2.12 Rumusan Bab 83

3 METODOLOGI KAJIAN
3.1 Kerangka Pelaksanaan Keseluruhan Kajian 85
Fasa Pertama: Pembangunan Konstruk Kredibiliti Maklumat Berkaitan Islam Di Internet 89
3.2 Pembentukan Kriteria Penilaian Kredibiliti Maklumat Berkaitan Islam Di Internet 90
3.2.1 Semakan Sorotan Literatur 90
3.2.2 Temu bual Dengan Sarjana Islam 91
3.3 Penentusahan Item Kriteria Penilaian Kredibiliti Maklumat Berkaitan Islam Di Internet 101
3.3.1 Senarai Penilai 102
3.3.2 Nilai Kesahan Kandungan 104
3.4 Pengujian Empirikal Konstruk Kredibiliti Maklumat Berkaitan Islam Di Internet 109
3.4.1 Reka Bentuk Kajian 110
3.4.2 Instrumen Kajian 110
3.4.3 Prauji Instrumen Kajian 112
3.4.4 Lokasi Kajian 113
3.4.5 Unit Analisis 113
3.4.6 Populasi dan Teknik Persampelan 114
3.4.7 Pengumpulan Data Kajian 116
3.4.8 Penganalisaan Data Kajian 117
Fasa Kedua: Kajian Utama Penerimaguna Maklumat Berkaitan Islam Di Internet 137
3.5 Reka Bentuk Kajian 137
3.6 Persampelan 138
3.7 Pengumpulan Data Kajian 138
3.8 Instrumen Kajian 139
3.9 Pengoperasionalan Pemboleh Ubah Pendam 140
3.9.1 Pemboleh Ubah Eksogenus: Tanggapan Internet Mudah Diguna 141
3.9.2 Pemboleh Ubah Endogenus: Tanggapan Internet Berguna 142
3.9.3 Pemboleh Ubah Endogenus: Kesediaan Menerimaguna Maklumat Berkaitan Islam Di Internet 142
3.9.4 Pemboleh Ubah Endogenus: Penerimagunaan Maklumat Berkaitan Islam Di Internet 143
3.9.5 Pemboleh Ubah Antesedan / Perantaraan: Kredibiliti 144
3.10 Penganalisaan Data 147
3.10.1 Pengujian Kebolehpercayaan dan Kesahan Konstruk 149
3.10.2 Pengujian Ketepatan Padanan Model 153
3.10.3 Modifikasi Model 163
3.10.4 Pendekatan Pembangunan Model SEM 164
3.11 Rumusan Bab 169

© COPYRIGHT UPM

4 HASIL KAJIAN DAN PERBINCANGAN
4.1 Profil Responden 171
4.2 Ciri-Ciri Penggunaan Internet 173
4.3 Penulenan Konstruk 176
4.3.1 Analisis Faktor Pengesahan Identiti Pelapor 177
4.3.2 Analisis Faktor Pengesahan Kepercayaan Kepada Pelapor 180
4.3.3 Analisis Faktor Pengesahan Maklumat Autentik 181
4.3.4 Analisis Faktor Pengesahan Hubungan Pengguna Pelapor 184
4.3.5 Analisis Faktor Pengesahan Tarikan Visual 186
4.3.6 Analisis Faktor Pengesahan Keadilan Pelapor 188
4.3.7 Analisis Faktor Pengesahan Integriti Pelapor 190
4.3.8 Analisis Faktor Pengesahan Reputasi Laman Web 192
4.3.9 Kesahan Diskriminan Konstruk Kredibiliti 194
4.3.10 Analisis Faktor Pengesahan Peringkat Kedua Konstruk Kredibiliti 195
4.3.11 Analisis Faktor Pengesahan Tanggapan Internet Mudah Diguna 200
4.3.12 Analisis Faktor Pengesahan Tanggapan Internet Berguna 202
4.3.13 Analisis Faktor Pengesahan Kesediaan Menerimaguna Maklumat Berkaitan Islam Di Internet 204
4.3.14 Kesimpulan Analisis Faktor Pengesahan 205
4.4 Model Pengukuran Pemboleh Ubah Eksogenus 208
4.5 Model Pengukuran Pemboleh Ubah Endogenus 211
4.6 Kenormalan Multivariat Dan *Outliers* 216
4.7 Kelinearan 219
4.8 Multikolinearan 220
4.9 Analisis Laluan Rekursif: Pengujian Empirikal Model Hipotesis 220
4.9.1 Hasil Pengujian Hipotesis Persamaan Struktur TAM 221
4.9.2 Hasil Pengujian Hipotesis Hubungan Langsung Antara Pemboleh Ubah Model Penerimaan Teknologi 223
4.9.3 Pengujian Model Hipotesis Kredibiliti Sebagai Pemboleh Ubah Anteseden 224
4.9.4 Hasil Pengujian Model Persamaan Struktur Kredibiliti Sebagai Pemboleh Ubah Anteseden 229
4.9.5 Kesimpulan Pengujian Hipotesis bagi Model Persamaan Struktur Kredibiliti Sebagai Pemboleh Ubah Anteseden 237
4.9.6 Pengujian Model Hipotesis Kredibiliti Sebagai Pemboleh Ubah Perantaraan 238
4.9.7 Hasil Pengujian Model Persamaan Struktur Kredibiliti Sebagai Pemboleh Ubah Perantaraan 242
4.9.8 Kesimpulan Pengujian Hipotesis bagi Model Persamaan Struktur Kredibiliti Sebagai Pemboleh Ubah Perantaraan 249
4.9.9 Hasil Pengujian Kesan Perantaraan Pembolehubah Kredibiliti 250
4.10 Rumusan Bab 252

5 RINGKASAN, KESIMPULAN DAN CADANGAN
5.1 Ringkasan 254

© COPYRIGHT UPM

5.1.1 Penyataan Masalah 254
5.1.2 Objektif Kajian 256
5.1.3 Metodologi Kajian 257
5.1.4 Hasil Kajian 261
5.2 Kesimpulan 270
5.3 Implikasi Kajian 271
5.3.1 Implikasi Teoritikal 271
5.3.2 Implikasi Metodologi 272
5.3.3 Implikasi Aplikasi 273
5.4 Cadangan Kajian Lanjutan 274

RUJUKAN 275
LAMPIRAN 1: Borang Pengkodan Penentusahan Item Kredibiliti 301
LAMPIRAN 2: Soal Selidik Fasa 1 305
LAMPIRAN 3: Taburan Nombor Penyataan oleh Informan 314
LAMPIRAN 4: Soal Selidik Fasa 2 319
BIODATA PELAJAR 327

© COPYRIGHT UPM